

Vækst og udvikling Sydfyn – sammen om helhed og sammenhæng

Baggrund for en helhedsorienteret indsats

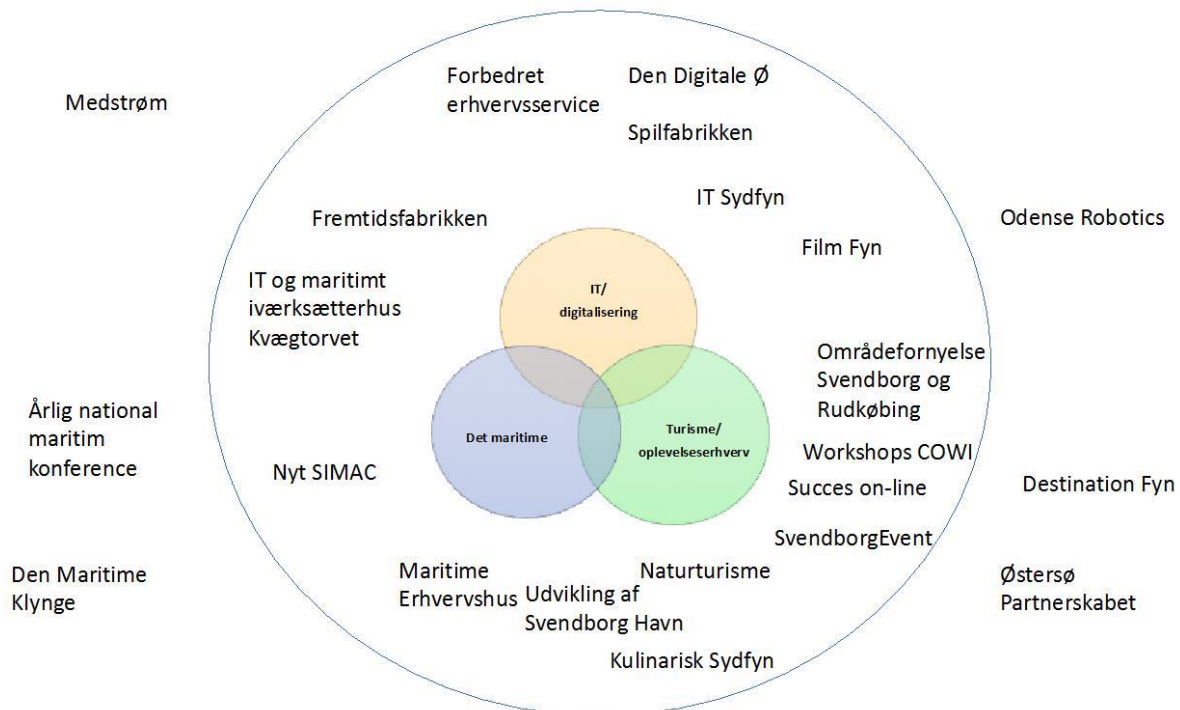
Erhvervs- og Vækstministeriet har udpeget en række kommuner som yderområder. Heriblandt indgår Svendborg, Ærø og Langeland Kommuner. Denne rammefortælling dækker desuden Faaborg-Midtfyn Kommune, som ikke er udpeget til yderområde, men helt selvfølgelig qua geografien indgår i en række samarbejder og strategiske sammenhænge med særligt de øvrige sydfynske kommuner, og som dertil deler en række både udfordringer og vækstpotentialer. Sydfyn har f.eks. en del gazelle-virksomheder inden for flere brancher. I 2014 og 2015 udgjorde IT og maritime virksomheder således 1/3 af årets gazellevirksomheder i de sydfynske kommuner, og der er potentiale til flere gazeller i de kommende år (Co-create Sydfyn).

For hele Region Syddanmark gælder det, at regionen er udfordret i forhold til lav vækst og produktivitet, for få videnkraftige virksomheder, mangel på kvalificeret arbejdskraft og for lille skabelse af arbejdspladser (Vækst gennem samarbejde). Med fokus på at understøtte øget vækst og flere arbejdspladser fortsætter Syddansk Vækstforum sin fokuserede indsats med afsæt i de tre forretningsområder: bæredygtig energi, sundheds- og velfærdsinnovation samt oplevelseserhverv.

For Sydfyn følger en del af udfordringerne ved at være yderkommuner f.eks. i form af fraflytning, lav vækst, vanskeligheder ved at tiltrække investeringer, kvalificeret arbejdskraft m.m. Det gælder tillige, at de Sydfynske kommuner er enige om, at de tre forretningsområder ikke alle udgør det største potentiale for vækst og udviklingen på Sydfyn. Primært området oplevelseserhverv taler ind i de sydfynske vækstpotentialer.

De sydfynske kommuner satser strategisk på vækst gennem nye og smartere samarbejder og indtænkning er erhvervsmuligheder over alt (*Erhvervs og turismestrategi*, Faaborg-Midtfyn Kommune, *Vækststrategi - Flere og smartere*, Svendborg Kommune, *Strategiplan for de maritime potentialer*, Ærø Kommune). Der er politisk vilje til at foretage politiske og administrative prioriteringer, når private aktører melder sig på banen med ønsker og handlinger, f.eks. i forhold til højt prioriterede satsninger i forhold til forbedret erhvervsservice med fokus på muligheder, samarbejde og dialog, ombygningen af Kvægtorvet til IT og maritimt iværksætterhus i Svendborg og etableringen af Spilfabrikken i Faaborg-Midtfyn.

Nedenstående figur eksemplificerer sammenhænge mellem de tre udvalgte styrkepositioner og iværksatte initiativer og indsatser. Lokale initiativer i kommunerne er placeret i den inderste cirkel, mens indsatser med eksterne aktører ud over Sydfyn er placeret uden for cirklen.

Vejen til vækst og udvikling går gennem lokalt udpegede styrkepositioner og vækstdrivere. Gennem målrettede indsatser, projekter og prioriteringer kan der opnås konkrete resultater i forhold til f.eks. kompetenceudvikling, øget brug af digitale muligheder, forbedring af infrastruktur, understøtning af netværk, men for at sikre en mere langsigtet og bæredygtig vækst kræver det også f.eks. tiltrækning og fastholdelse af kvalificerede medarbejdere. At arbejde mod sådanne effekter kræver en flerstrengt, langt mere koordineret, sammenhængende og helhedsorienteret indsats. For at understøtte vækst og udvikling på Sydfyn har de fire kommuner derfor sammen valgt at fokusere på tre styrkepositioner: Det maritime, oplevelseserhverv/turisme og IT/digitalisering. Hver for sig rummer styrkepositionerne muligheder, potentiale, ressourcer og drive, og ikke mindst som en helhed understøtter de hinanden og medfører oplagte synergier og merværdi. Dermed bliver de lokalt udpegede styrkepositioner hinandens forudsætninger, virkninger og styrker. Helheden gør forskellen.

Sydfyn – vækstpotentialer og styrkepositioner

Sydfyn ligger både midt i og på kanten af Danmark med udsigt til det europæiske kontinent. Fra Sydfyn er lige langt, eller kort, til Aarhus og København.

Sydfyn er først og fremmest blå med Det Sydfynske Øhav og de maritime islet inden for erhverv, turisme, uddannelse, fritid, kultur mv. Derudover er Sydfyn også grønt. Her findes smukke og frodige landskaber, som giver basis for f.eks. produktion af fødevarer, oplevelser og bevægelse i naturen. Byliv findes også på Sydfyn i form af historiske kystnære købstæder med handel, kultur og liv på gaderne. Byerne er autentiske, med charmerende, historiske bykerner på kanten af vandet med liv hele året.

Sydfyn giver herlighed, stemning og mulighed for at være tæt på og alligevel skynde sig langsomt. Det tiltaler de, som bor og driver erhverv på Sydfyn, og også mange turister og gæster som vælger at bosætte

sig, arbejde, besøge og genbesøge Sydfyn for at opleve og mærke stemningen i de f.eks. bynære havnemiljøer, på vandet, i baglandets bakker.

Historisk set var Sydfyn et internationalt kraftcenter inden for handel og det maritime med langstrakte værdikæder. Udsynet var stort og langt. Positionen internationalt var stærk. Situationen i dag er anderledes. Positionen internationalt og nationalt er forandret – og dog, for Sydfyns position inden for det maritime er noget helt særligt og mentaliteten og fornemmelsen af at være 'noget' er stadig markant. Mulighederne for vækst og udvikling på Sydfyn har bund i denne historie. Udviklingen består både i at udvikle nyt og innovere, men også at fastholde den sydfynske vilje og tradition for at vækste i det som er, og det som viser sig som en mulighed til at gøre det sammen og ikke vente på, at der kommer nogen udefra. Det lokale initiativ og bottom-up trives i bedste velgående. Det kommer til udtryk på forskellige måder i de fire fynske kommuner, hvor Faaborg-Midtfyn og Svendborg 'lettere' kan udvikle og skabe nyt i forhold til konkrete satsninger i brancher, uddannelse, borgere mv. For Ærø og Langeland er viljen til at kunne og ville selv, stærk. Alle initiativer, store som små, der bidrager til at fastholde og udvikle erhvervslivet, og øge antallet af øboer, opleves som kollektive succeser. Samtidig er der på øerne vilje til at samarbejde om større satsninger, da det kan være vanskeligt at få luft nok under satsninger, som dækker øerne alene, f.eks. Den Digitale Ø. Her er fortsat stort uudnyttet potentiale inden for administration, erhverv, sundhed og undervisning. Der er mange netværk, aktører, formelle og uformelle samarbejder hen over Sydfyn og øerne, som tilsammen giver et godt indblik og hurtigt opsporer tendenser og nye muligheder. Det er den altoverskyggende fælles drivende kraft.

Sydfynske muligheder er udfordret på størrelsen. Kvantitative opgørelser er gode til at vise regionale og fynske 'mega-tendenser', også på Sydfyn, men de mange bække små kan falde i gennem de kvantitative optællinger, hvor f.eks. de 3.500 amerikanske turister på Ærø sidste år, ikke fremgår af overnatningstallene fra Destination Fyn, fordi amerikanerne har valgt de helt små bed-and-breakfast til overnatning (Turist –og Erhvervsforeningen Ærø, Carl Jørgen Heide).

Sydfyn er mangfoldigt. Svendborg med Svendborg by fremstår som det største center. I Faaborg-Midtfyn er både Ringe og Faaborg de centrale byer, som trækker centerpotentialet på tværs af hele kommunen. De to byer er meget forskellige med vigtige styrkepositioner. Langeland og Ærø er selvfølgelig anderledes, og de deler nogle udfordringer, men er også forskellige i mentalitet, potentialer og stedbundne ressourcer. Men betingelsen ved at være et mindre ø-samfund er ens, på trods af at Langeland er brofast med Sydfyn og Ærø ikke er. Det maritime er f.eks. fortsat et betydningsfuldt erhverv på Ærø, mens det maritime på Langeland primært har indflydelse på selvforståelsen og turisme/oplevelseserhverv f.eks. i form havnemiljøer og det at være omgivet af vand. På Ærø markerer uddannelsesområdet sig markant og rummer relativt mange arbejdspladser, på Navigationsskolen, VUC – blå HF, Kunstscole, efterskolen og den praktiske landbrugsskole.

Styrkeposition 1 – Det maritime – det blå

For alle, der kender til Sydfyn, er det uomtvisteligt, at det maritime må udpeges til at have en strategisk position i vækst og udvikling. Sydfyn har en maritim styrkeposition (Erhvervspartneraftale Region Syddanmark og Udvikling Fyn). I alt findes 130 virksomheder med 1700 ansatte (Co-create Sydfyn), hvor Svendborg udgør det absolutte center. På Ærø har man fået udarbejdet en strategiplan for de maritime

potentialer i kommunen. Strategiplanen er udarbejdet under kampagnen Områder på Forkant med Realdania, KL og Erhvervsstyrelsen. Strategiplanen indeholder en række indsatser, som kan og bør gennemføres for at sikre fastholdelse og udvikling af de eksisterende maritime virksomheder i kommunen, samt for fortløbende at kunne gøre det attraktivt at starte en ny virksomhed i kommunen.

Sydfyn emmer af denne traditionelt orienterede branche, og virksomhedernes fokus på konsolidering og sikkerhed er nok født i en anden tidsalder, men er fortsat relevant for alle som vil drive og udvikle erhvervsvirksomhed.

Samtidig udmærker Svendborg, Faaborg-Midtfyn og Ærø sig ved at have store aktører inden for branchen, som arbejder strategisk med udvikling, kompetenceudvikling og samarbejder herunder Den maritime Klynge i regi af Udvikling Fyn. Klyngen består af 101 virksomheder med mere end 3000 ansatte og 7 uddannelsesinstitutioner heriblandt Syddansk Universitet. Alene Nyt SIMAC på Svendborg Havn med et kommende privat maritimt erhvervshus til en forventet samlet finansiering på godt 300 mio. kr., hvor Mærsk Fonden yder 100 mio. kr. i støtte udgør en enorm fælles investering, der rækker langt ud over Sydfyn. Dertil kommer det IT og Maritime iværksætterhus på Kvægtorvet i regi af Fremtidsfabrikken, som kommer til at rumme start-up muligheder samt Navigationskolen på Ærø. Også Faaborg har centrale virksomheder med i klyngen, f.eks. Blue Star Line.

Branchen selv ønsker udvikling og forandring og har henvendt sig til Fremtidsfabrikken for at undersøge muligheder for at oparbejde stærke faglige iværksætter miljøer i relation til branchen og styrke kompetenceudvikling ved at indgå i fælles fysiske rammer med en dynamisk branche som IT, som Kvægtorvet tilbyder.

Styrkeposition 2 – Turisme/oplevelseserhverv – det attraktive Sydfyn

Der er herligt henover Sydfyn. Her er herligt at bo, arbejde, besøge og genbesøge. Der er mulighed for at besøge Ærø, Langeland og småøerne, som særligt i sommermånederne emmer af frihed, nærvær og idyl. I de lidt større byer på Fyn kan man besøge større købstæder, og i landskaberne kan man nyde udendørsliv og aktiviteter, hvad enten de er langsomme eller hurtige, for ikke at glemme alle aktiviteterne som nydes på vandet. Turisme/oplevelseserhverv er den styrkeposition som i bedst omfang både dækker alle kommuner og som samtidig peger i retning af et af Vækstforums prioriterede forretningsområder.

Med Udvikling Fyn og særligt Destination Fyn er der en løbende og kontinuerlig vurdering og måling af markedet for turisme. Således har der gennem flere år været en positiv fremgang på Sydfyn som helhed i overnatningstallene, i særdeleshed for Svendborg, som har belægningsprocenter på ca. 80 pct. fra april til oktober 2016 (Destination Fyn). Når Fyn opnår én million kroner i turismeforbrug, er effekten i gennemsnit inklusiv afledte effekter: 1,22 job (årsværk), 580.000 kr. i værditilvækst og skatteindtægter på 410.000 kr. (Turismeøkonomiske nøgletal for Destination Fyn 2016). Turismen og oplevelsesøkonomien har også længe været et strategisk prioriteret felt på Sydfyn.

Med Østersøpartnerskabet arbejdes målrettet på at skabe stærke signaturoplevelser særligt i forhold til outdoor-turisme og aktiv naturturisme. Samtidig arbejder partnerskabet på at påvirke forenkling af de regler, som værdikæderne er underlagt. De sydfynske kommuner har helt tilbage i 2007 stiftet

Naturturisme I/S for at understøtte potentialer, udvikling og vækstmuligheder i relation til såvel turisme som bosætning. Organisationen er en stærk platform for fælles udvikling, der har skabt mange resultater og aktuelt bl.a. er lead partner for et større INTERERG-projekt i den vestlige østersøregion. Denne indsats fokuserer på udvikling af aktive ferietemaer i naturen med afsæt i de lokale styrkepositioner. De stærke lokale erhvervsforeninger og Svendborg Kommune har etableret SvendborgEvent i 2015 og viser ligeledes vilje og mod til at trække fælles i samme retning.

Kommunerne har gode erfaringer med at udvikle fælles projekter, løfte i flok og ser dermed også yderligere muligheder i forhold til bosætning og tiltrækning af kvalificeret arbejdskraft. Naturturisme I/S er som sagt et eksempel herpå. Nævnes kan også Film Fyn A/S, som med rødder i de 4 sydfynske kommuner efterhånden ekspanderer til hele Fyn og med Odense Kommune på vej ind i organisationen. Projektet nærmer sig en kritisk masse i forhold til for alvor at indfri sine erhvervmæssige potentialer foruden mange andre positive effekter. Film Fyn oplever stigende efterspørgsel på investeringer mhp. at gennemføre produktioner på Fyn, men mangler også kvalificeret arbejdskraft på flere felter.

Også på eventområdet har Sydfyn en række særlige styrkepositioner med afsæt i områdets særlige natur- og kulturhistoriske kvaliteter, der er bundne til både byerne og landskaberne. De udfolder sig især under overskrifter som musik, kvalitetsfødevarer, outdoor-aktiviteter og maritime temaer. Der er vækst i disse aktiviteter, men også et stort uudnyttet potentiale.

Med styrkepositioner på ovennævnte felter er det oplagt, at turisme anskues både i en snæver forstand i form af f.eks. overnatninger, bådpladser m.m., men også i en bredere forstand bestående af komplekse værdikæder, som alle sigter mod de gode oplevelser, herlighedsværdier, unikke steder og stemning. I Dansk Kyst og Naturturismes analyse af særlig feriesteder fremtræder Svendborg som den stærkeste position i forhold til såkaldt 'kystbykultur', hvor Svendborg fremhæves som en 'rigtig by' med helårsliv, atmosfære, havn, detailhandel, der er attraktiv for borgerne og derfor også for gæster og turister. Dernæst fremhæves også muligheder for, at livsnydere kan udfolde deres særlige interesser som aktive turister (Kyst og Naturturisme). Særligt cykelturismen har momentum og Sydfyn ligger helt centralt placeret i forhold til den aktuelle opgradering af udvalgte cykelruter prioriteret i regi af Destination Fyn. Men de sydfynske styrker ligger især i den samlede palet af aktive ferietemaer, der er potentiale for at udvikle langt stærkere end hidtil, og potentialerne findes ikke mindst i de mulige synergier mellem de mange temaer (cykling, vandring, fiskeri, dykning, havkajak, div sejladsformer, ridning, MTB m.v.)

Inden for turismeorienterede erhverv og relaterede værdikæder har man blik for det attraktive, interessante og tiltrækkende. Man forstår sig på at drage folk til steder, og i denne sammenhæng skabe miljøer og steder, som virker positivt i forhold til bosætning og ikke mindst rekruttering af kvalificeret arbejdskraft. Det fysiske miljø har betydning for virksomheders muligheder for værdiskabelse særligt i forhold til at skabe fysiske rammer til at understøtte netværksdannelse, udfordre og invitere medarbejdere til at inddrage offentlige vidensrum i arbejdet, stimulere nye tanker og give energi og ikke mindst fungere som et aktiv for tiltrækning og fastholdelse af medarbejdere (Bymiljøets betydning for virksomheders værdiskabelse).

Styrkeposition 3 – IT/digitalisering – iværksætter

Der er gode erfaringer og resultater med at samle faglige miljøer, tilbyde kompetenceudvikling og understøtte virksomheders bevægelse fra etablering, til overlevelse og videre vækst og i mindre omfang skabelse af arbejdspladser.

De sydfynske kommuner har gennem flere år afholdt iværksætterforløb med to gange 35 deltagere pr. år, derudover har kommunerne individuelle iværksætterforløb for ca. 75 iværksættere pr. år, og alle de sydfynske kommuner placerer sig over landsgennemsnittet i forhold til overlevelsesandelen efter fire år (Kontur, 2015). Svendborg Kommune fokuserede indsatsen yderligere og investerede i 2014 14,9 mio. kr. i et ombygningsprojekt, som blev til Fremtidsfabrikken. Dertil har de sydfynske kommuners fælles Socialfondsprojekt "Fremtidsfabrikken Sydfyn" tilbudt projektføløb skræddersyede til de kreative (bred forstand) iværksættere. Erfaringerne viser, at de 250 virksomheder, som deltog i forløbene er vokset kraftigt i omsætning, også ud over den regionale investering. Således har iværksætterne, som deltog på første hold efter to år næsten fordoblet deres gennemsnitlige årlige omsætning fra godt 400.000 kr. til knap 800.000 kr. Således videreudvikles indsatsen gennem Socialfondsprojektet Medstrøm frem til 2018, hvor de sydfynske kommuner samt Kolding og Vejle arbejder videre med at skabe udvikling og vækst i de kreative erhverv.

Med etableringen af Fremtidsfabrikken, som kreativt iværksætterhus har Svendborg Kommune for alvor satset på de kreative iværksættere, hvor kreativitet ses i en bred forstand. Succesen for Fremtidsfabrikken har været meget stor, og som det er gængs på Sydfyn, har flere erhvervsfolk henvendt sig til Fremtidsfabrikken for at drøfte muligheder for at etablere et Fremtidsfabrikken II målrettet IT og maritime iværksættere. Initiativet, viljen og kapaciteten bag gjorde, at Svendborg Byråd investerede 7.7 mio. kr. på opbygningen af Kvægtorvet. Lignende, om end mindre, eksempel er i Faaborg-Midtfyn, hvor en spirende interesse blandt private aktører for business-games førte til etableringen af Spilfabrikken, som i dag tilbyder uddannelse, kompetenceudvikling og ikke mindst et stærkt fagligt miljø og en række iværksættere er under etablering i Spilfabrikken. På Ærø findes også spirende aktivitet inden for IT, om end i mindre grad, men potentialet er højt, og det vurderes lokalt til at kunne blive meget stort.

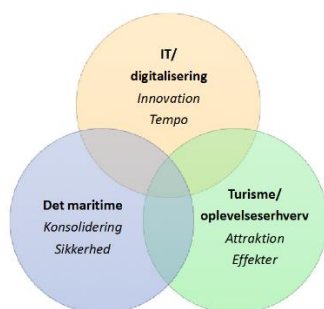
Senest er foreningen IT Sydfyn på privat initiativ startet op som en begyndende IT-klynge. IT-erhvervet ønsker professionalisering og vækst (Co-create Sydfyn), at markere sig, være synlige for hinanden og Sydfyn, at gå fra at være 'nogle' til at være 'noget'. De er fælles om at ønske styrkede faglige miljøer og tiltrække og fastholde kvalificeret arbejdskraft. På Sydfyn er kendskabet til Odense Robotics og den fortsatte vækst og jobskabelse forventes at smitte af på sydpå.

IT/Digitalisering er således udpeget til styrkeposition af flere årsager. I den snævre opfattelse ses en branche i vækst, og som indgår i værdikæder med andre brancher, herunder den maritime (Co-create Sydfyn). For IT erhverv ligger det dybt at holde højt, konstant tempo og innovere. Disse virksomheder har evne, lyst og mod til at prøve nye ideer af, til at udvise risikovillighed og til at være handlingsorienterede. Dertil deler de den maritime branches udsyn, hvor kunderne og markedet er lokalt og globalt.

Stigende brug af de digitale muligheder i forhold til hverdagen for erhverv og borgere understøtter således også bosætningen på Sydfyn, når hele verden så at sige kan nås, uden skellen til de geografiske

afstande. Med Den Digitale Ø på Ærø arbejdes bevidst med at gøre Ærø til de digitale iværksætteres ø. I 2017 vil 97 % af øens befolkning således have adgang til fibernet. I Den Digitale Ø arbejdes ligeledes på udvikling af digitale tiltag indenfor sundheds- og undervisningsområdet, som gør det lettere at modtage digital vejledning, sundhedsbehandling, undervisning m.v. Målet er at afprøve forskellige typer af tilgange og systemer, som på længere sigt kan udrulles til andre dele af landet, hvor tilgængelighed til services er altafgørende for bosætningen og erhvervsudviklingen. Pt. arbejdes således med et digitalt hospiceforløb. På Langeland tænkes styrkepositionen også i forhold til at udvikle de eksisterende erhverv, f.eks. detailhandel, således at de gennem kompetenceudvikling og nye muligheder udvider deres forretningspotentiale alene og ikke mindst sammen med andre.

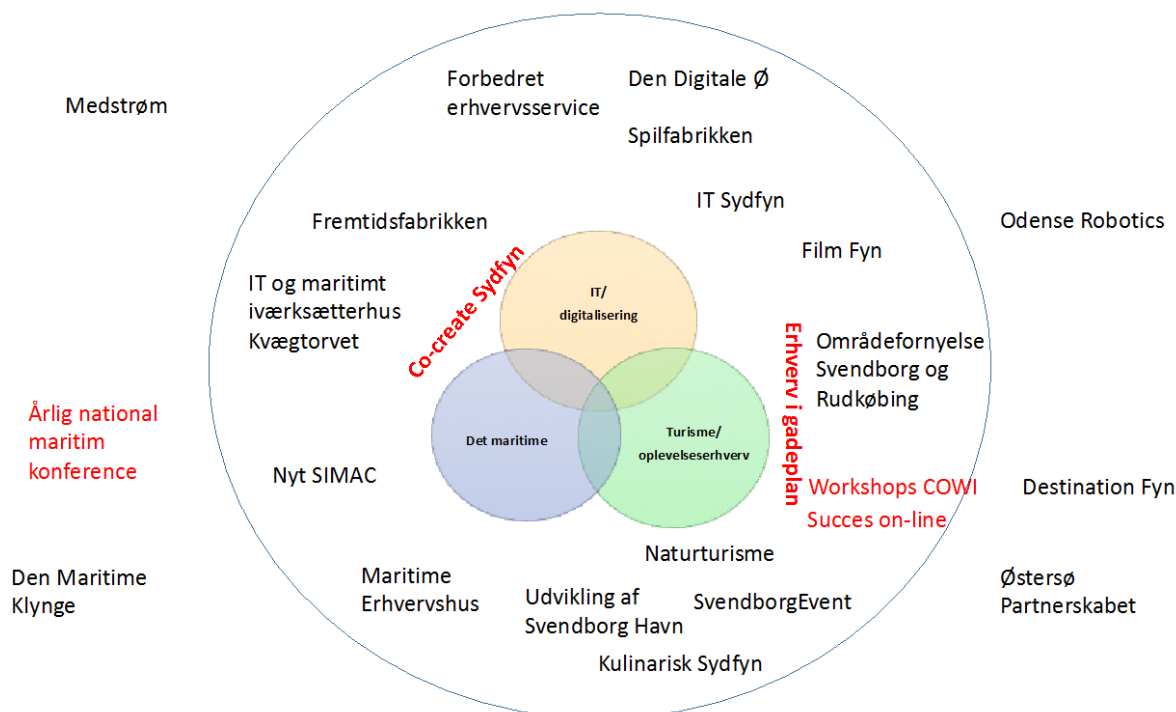
Cirka 30% af de maritime, sydfynske virksomheder er leverandører til regionens indsatsområde: offshore-energiproduktion. Flere sydfynske virksomheder – både maritime og andre – har mulighed for at blive en del af værdikæden inden for offshore. En langsigtet investering i en bestemt branche – som set omkring robotteknologi – løfter meget af det erhvervslandskab, der ligger rundt om. Mange maritime virksomheder er også IT-baserede virksomheder, og derfor er det oplagt, at koblingen mellem maritime- og IT-virksomheder vil udvikle en række nye, potentielle leverandører både på tværs og på langs i værdikæden (Co-create Sydfyn).

Tilsammen har styrkepositionerne altså iboende kulturer, en form for DNA, som kan anvendes proaktivt som sammenhængende vækstdrivere i styrkelsen af helheden og dermed bedre kunne indfri potentialet, se figur.

Handlingsplan 2016-2017

For den kommende periode prioriteres og/eller iværksættes en række fælles initiativer i kommunerne. Disse er illustreret på figuren nedenfor, markeret med **rød**. Figuren er en udbygning af figuren på side 2.

To projekter prioriteres i forhold til Vækstforum for perioden 2016-2017. I prioriteret rækkefølge er disse Co-create Sydfyn og Erhverv i gadeplan.

Co-create Sydfyn:

Projekterne Co-Create Sydfyn I-II-III skal skabe vækst gennem innovation og udvikling i maritime og IT erhverv. Projekterne omfatter kompetenceudviklingsforløb og specialiseret rådgivning til SMV'er og iværksættere samt etableringen af Danmarks Maritime Start-Up Hub i Svendborg.

Bemærk, at Fremtidsfabrikken IT og Maritimt Iværksætterhus åbner i januar 2017.

Erhverv i gadeplan:

Et kompetenceudvikling og –tilførselsprojekt, som skal sikre smartere SMV, primært detailhandel, f.eks. i forhold til e-handel og digitalisering. Afsættet er i SMV'ernes egne strategier, som kvalificeres således at SMV'erne oplever øget indtjening, omsætning, vækst og jobskabelse. Levedygtige erhverv vil bidrage til at øge oplevelsesværdien i f.eks. kystbyerne, således at attraktionen i byerne fortsat højnes i retning af øget vækst.

Anvendte analyser og data

Co-create Sydfyn – Innovationssamarbejder mellem IT og maritime erhverv på Sydfyn

Udarbejdet af Fremtidsfabrikken og Svendborg Kommune

Partnere: Faaborg-Midtfyn, Ærø og Langeland kommuner

Finansieret af Syddansk Vækstforums pulje til projektudvikling

Erhvervspartneraftale Syddansk Vækstforum og Udvikling Fyn

Bymiljøets betydning for virksomheders værdiskabelse

Udarbejdet af Gehl Architects for Realdania By

Vækst gennem samarbejde, Syddansk Vækstforum Handlingsplan 2016-2017

Overnatningstal 2016, Destination Fyn

Kontur